

HRVATSKA RIEČ

Pređplatna cena: na godinu K 12. — Za 6 mjeseci K 6. — Za 3 mjeseci K 3. — Za Sibenik na godinu donajanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 uvisje poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuzivo u Sibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvala tiskaju se po 20 para po peti reduku. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Skupština stranke prava.

Danas počinjemo obširnijim izvješćem naše skupštine u Sibeniku, obdržavane prošle nedjelje, koja je bila u pravom smislu riječi slavje pravaške misli.

Skupština je obdržavana u Grand Hotelu „Velebit“ ali u velikim njegovim prostorijama bijaše mjesta tek za vanjske učesnike, dočim oni iz Sibenika i iz šibenske okolice zapremaše prostor pred verandom, svega skupa 4000 ljudi.

Predsjednik don I. Prodan otvara skupštinu u 10 sati i četvrt. Oduševljenim i ganutim pozdravnim govorom iziđe, da se u današnjem danu osjeća pomladjenim i preporodjenim, gledajući tako velik broj pravaških rodoljuba, koji su iz svih krajeva zemlje dohriili, da viečaju i razpravljaju o usedu nekad slavnog, a sad potištenog nam naroda. Nikad još nijedna pravaška skupština nije bila tako brojno i tako raznoliko zastupana iz ciele Dalmacije kao ova. Osobito se veseli i milo mu, što braću može pozdraviti u ovom gradu po prvi put, u slavnom gradu kralja Krešimira. (Živio dr. Krstelj! Živio pravaški Sibenik!) Radi kratkoće vremena otvara odmah skupštinu. Preporuča svima, kao što je početak skupštine bio jednodušna, isto takav neka je i završetak. Stranka prava je stranka odlučnosti, ozbiljnosti, rada, ne stranka pojedinaca i pojedinačnih interesa (burni „živio!“). Ona predstavlja čitav jedan narod i njegovu volju, narod, koji je nekad slobodu uživao i jedan bio, a što on opet hoće da steče. (Tako je!)

Dr. Krstelj načelnik grada Sibenika burno pozdravljen, uzima riječ: Bračo, Hrvati! Kao načelnik ovog grada pozdravljam vas i dajem vam dobrodošlicu u ime Sibenika. Pozdravljam vas kao Hrvat Hrvate u hrvatskoj kući, koja vas je milo dočekala. Zahvaljujem vam, što niste žalili ni truda ni troška, e da se svojoj rodoljubnoj dužnosti odazovete i da svojim brojnim prisustvom počastite ovaj grad. Hrvatski je ovo grad, a kad kažem hrvatski, velim pravaški je Sibenik. (Živio Sibenik!) Utemeljen i gradjen od Hrvata, uzdrzan kroz vijekove od Hrvata i junački branjen, od uvijek pak i sada je medju prvima na braniku hrvatsva. U odmazdi izdajicama i izrodima Sibenik je prednjačio. Sada su nastala druga vremena, kada ne sudu puška, ali i u ovoj borbi Sibenik za nijednim drugim gradom ne zaostaje. U novije doba na žalost se opaža amo-tamo po našoj domovini neko klonače, neka mlohavost, koju je kratko vrijeme i Sibenik osjetio. Ali došao je opet čas, da Sibenik stupi in prve redove u radu za ozdravljenje naših javnih prilika. Ni u Sibeniku do vodstva. Vodju mi imamo, i to umjnika i patnika, da mu sličnog nema diljem naše domovine. (Burno klicanje: Živio Prodan!) Od godina i godina diže on barjak pravaške misli. Pod njegovim vodstvom budimo prosti ali dobri vojnici. Sibenik je tu, da kao dobar vojniik služba i sve ono što nije za zdravu misao, poruši. Završujući, preporučam sakupljenoj braći, da promišljeno i triezmeno razpravljaju, ali i da odlučne zaključke stvaraju. Svi da smo u jednom kolu složni i jaki, a kao takove vas preko mene pozdravlja Krešimirov grad. (Burni i dugotrajni živio i pljesak).

Predsjednik: Ne može na ino, a da od srca ne odvrati na toplom pozdravu. Ali istodobno osjeća se dužnim, da spomene ono, što je dr. Krstelj preporučao. Odnjih od gorskih vila, on je sav svoj život i sav svoj mar posvetio napredku ovog plemenitog grada i dobrobiti čestitog naroda ove okolice. (Odobranje i klicanje: Živio dr. Krstelj!) U Krešimirovom gradu sakupila se kita otaca, a na čelu joj načelnik, da je takve nama (Živio!) Ne mari ona za vladodržce, jer ona postavlja svoju jakost u narodu. Bilo je sa svih strana nastaja na njih, ali ne daju se oni, nego svakoj navali junački se odhravaju. Za načelnikom i dičnim njegovim drugovima stoji čitava ova občina. Velebiti danušnjak stoji čitavo naše očevanje. Našnji doček, koji je nadmašio svako očekivanje, dokazom je privrženosti ovdješnjeg pučanstva pravaštvu i njegovim mjestnim vodjama. Taj doček je dobriom dijelom zasluga načelnika. On mu se u ime ciele skupštine zahvaljuje na dočeku,

kakvog pravaši nisu još nigdje do živili. Svugdje je bilo liepo, ali kao u Sibeniku nigdje, jer nijedna duša ne može izkazati ono, što može šibenska duša. Ovo nam je dokazom, da stranka prava ima u rukama jedan od najvećih gradova u Dalmaciji, a to nas mora ponukati na rad, da i svi drugi dalmatinski gradovi postanu pravaški. (Odobranje.) Tim radom moramo našem narodu pokazati, jednom kad su ga svi osim Boga ostavili, da nije na njega zaboravila stranka prava. Ponovno se načelniku i Sibeniku zahvaljuje.

Prva točka dnevnog reda.

Prelazi na prvu točku dnevnog reda, koja glasi: Izvještaj o političkom položaju i radu stranke.

Slabašna moja prsa, od dugog rada izmorena, ne dozvoljavu mi, da na dugo govorim i da o cielej točki izvjestim. Zato će o drugom dijelu točke izvjestiti moj vrli drug i zastupnik dr. Duličić (Živio!) Govoriti ću jednostavno, da me svak razumije, jer je i istina jednostavna. Što je politika? To je onaj rad, kojim se nastoji, da se što bolje naše prilike u svim granama javnog života prema potrebama naroda uredi. To je narodna politika i to je prava rad stranke prava. Ona je iz naroda nikla i za narod radi. Narod nam je potišten, ali pravi pravaš, čim vidi veću nevolju naroda, tim više mora nastojati, da mu pomogne. Dakle vrhovno je načelo stranke prava: obće dobro. Protivnici naši drže se naprotiv načela: obće dobro nije dobro, pazi samoga sebe. Oni u istinu gledaju samoga sebe na zator naroda, a kada stvari tako stoje, onda se narod sam mora za sebe skrbiti, t. j. mora biti u stranci prava. Glavno sredstvo naših protivnika jest zavaravanje naroda i nastojanje, da sruše stranku prava, koja im stoji na putu. Dakle dužnost je svih pravaša, da rađe za obće dobro i da odbiju navale protivničke, i to je politika stranke prava. Našim dobrom, našom subinom ravnaju razne vlade, koje bi narodu morale biti majke, dočim je nama vlada — mačuha! (Dugotrajno i burno odobranje.) Nemaju te vlade srca za nas, jer njesu narodne. One osjećaju samo za Švabe i Magjare. A mi, stranka prava, hoćemo i radimo oko toga, da dobijemo, hrvatsku, narodnu vladu. (Tako je!) Moramo da se otresemo svih tuđinskih nametnika, a onda da sami sobom upravljamo. Tada, bude li ta vlada dobro upravljala, neka stoji, ne bude li, dole s njom. (Tako je!) Živio!) No kakove su danas prilike u nas, kako je narod razdvojen i zavarana, a po tom slab, ne može srušiti niti jednog kotarskog poglavara. Mi smo i kada bismo iz svih pokrajina složni i jedni bili, slabiji od drugih vladajućih naroda u monarhiji, a ovako, razciepljeni, kako jesmo, još teže nam se je obraniti. A ako se ne ujedinitimo i složne sile ne upremo te se ne obranimo, ne možemo doći ni do pravog napredka, ni do prosvjetljenja, jer narodnog prosvjetljenja i napredka bez narodnog jedinstva nema. Radi toga trebamo zajedničkog rada, a to ćemo postići, ako svi listom pristanemo uz stranku prava, koja jedino osvješćuje narod, daje mu snagu i uči ga, da upozna i razluči svoje prave prijatelje od neprijatelja, te način, kako će se od njih najlakše obraniti. A sad nastaje pitanje: tko nas ciepa? Jesu to i dušmani naši, tuđinci, ali u prvom redu naši domaći dušmani, odrodi narodni. To je ona guja, koju mi grijemo u našim prsima (Tako je! Istina je!) Dugotrajno pljeskanje.) Oni se u janječoj koži prikazuju narodu, a u grudima kriju vučje srce te narod vode pod tuđinski jaram i onaj vlade, koja nas unesrećuje (Bura odobranje.) No takovih u stranci prava nema. Neka se itko pošten javi i utvrdi, da li se je stranka prava ikad i u ičem u svojoj inokupnosti o narod ogriješila i okaljala svoje zastave? Nikad! Baš radi toga razloga i ima narodu povjerenja u našu stranku, jer je ona iz puka i za puk te radi, da se narod bori samo za sebe i za nikog drugog! (Odobranje.) Eto, to je naša domaća politika i politika stranke prava:

širiti prosvjetu i upućivati narod, da se bori samo za sebe i svoje probitke i nikoga drugoga. U prošlosti su se Hrvati samo za tuđina borili, tako da u zadnjih 400 godina nije bilo jedne bitke, koju je monarhija vodila, a koja bi se bila za nas vodila. U tim bitkama je palo na stotine tisuća rusih hrvatskih glava, a da to nije domelo našoj domovini nikakove koristi. Kažite mi jednog rata, koji se radi nas i za nas vodio? S toga mi moramo raditi za to, da imamo svoju vojsku, narodnu, koja se neće boriti van granica naše domovine. Ona neka se samo za Hrvatsku bori! (Odobranje.) Radi svih ovih razloga narod naš mora se politikom baviti, jer ne će li on, to će mjesto njega njegov dušmanin.

Tako je bilo i u zadnje doba: nazad 30 god. austrougarska je vojska — austrougarska samo po imenu, a inače su u njoj izključivo skoro sami Hrvati bili — osvojila Bosnu i Hercegovinu, Hrvatski generali su vodili hrvatsku vojsku, oni su pobjedili i osvojili. A kasnije otjeraše ih iz Bosne i namjestiše na čelo uprave tuđince, koji tuđinskiim srecem dišu. Kasnije, god. 1908., odlukom kraljevom te su zemlje pripojene njegovoj kraljevskoj kući. Doduše njesu bile pripojene ni Ugarskoj ni Austriji, ali njesu ni materijem, Hrvatskoj, kojoj su pripadale. Narod, pako, koji u Bosni živi, to su naša braća od iskona. U tim zemljama se je negda naš kralj krunio. A i u kulturnom svijetu jedan dio Bosne i Hercegovine još i danas zove se turskom Hrvatskom.

I mi sami podupiramo ono stanje, koje danas u tim zemljama vlada. A to stanje nedopušteno je, nemoralno, to je sila, a silu sam Bog ima nad narodima, a nipošto jedan narod nad drugim. (Živio!) U Bosni i Hercegovini diele se naša braća po vjeri, a od trjuh vjera, kojih tamo ima, ni jedna ne gospoduje, tako da je vlada uvijek ona, koja nad narodom vlada. No konačna sudbina Bosne i Hercegovine nije još odlučena, ali do koju godinu će i to puknuti. A onda bi se moglo lasno dogoditi, da se Švabe i Magjari dogovore te da te hrvatske zemlje medju sobom podiele, a da Hrvatska ostane praznih ruku. Da je to mali komad zemlje, još bi se moglo pregoriti, ali to je čitava polovica naše cjelokupne domovine. Ako ovu drugu polovicu izgubimo, što će se dogoditi od prve? I ona će morati propasti!

Kako u Bosni i Hercegovini, tako je u drugim krajevima naše domovine. U Hrvatskoj i Slavoniji Magjar gospoduje i hara i nameće nam magjarski jezik na željeznicama. Tomu je svemu krivnja u ljudima, koji radi sebe služe nagodbi, jer na njoj i preko njih opravdavaju Magjari sva svoja bezakonja nad Hrvatskom. (Dolje nagodba!) To je razlog radi kojega moramo borcima protivom stanju, našoj braći preko Velebita, pružiti pomoćnu ruku i s njima se istovjetovati te poraditi, da vlada u prvom redu bude odgovorna ne magjarskim ministrima, nego narodu samom. Jer narod trpi i uzdržava od prvog ministra do zadnjeg činovnika, za to je i pravo da i on sam nad sobom vlada. Prije je hrvatski sabor odlučivao o porezu, da li će biti rata, kada, gdje i protiv kome i da li će Hrvatska u njem učestvovati, a ban hrvatski bio je hrvatski vodja, i sada moramo ići zatim, da ponovno izvjestimo ona prava, koja nam oteše. Kada to postignemo, bit ćemo ujediniti i to će biti naša hrvatska država pod istim kraljem iz habsburške kuće.

Sve ukupno poskorupivši, naše je stanje ovo: U Bosni i Hercegovini gospoduje i Magjar i Švaba, u Hrvatskoj i Slavoniji Magjar, a u Dalmaciji Niemac. Ovi ne znaju ni jezika našeg a ipak s nama vladaju, pa je shvatljivo stoga, da nas oni preziru i cieni nižim od sebe. Kad bi nas sudili po vladajućim u nas strankam, imali bi pravo, ali naš narod je ne samo jednak njima, nego i bolji. Mi nismo nikad lupeži bili, nikad drugi narod zasužnjili i orobili. Jednom je samo hrvatski narod barbarom izvan granica svoje domovine:

Silni bugarski car Simeon hametom je porazio Srbe i njihovu zemlju osvojio, tako da su Srbi iz svoje domovine bježali u Hrvatsku i pod okrilje se hrvatskog kralja postavili. Na to je hrvatski kralj poveo vojnu protiv Simeonu, potukao njegovu vojsku i Srbiju oslobodio.

Tad, da je hito, mogao je Srbiju svojoj kraljevini pripojiti, ali tada nije učinio, nego im Slobodu podpunu dao. A sada da pitam: kako nama za to dobročinstvo odvrčaju u našoj zemlji oni, te se Srbima nazivlju? Crnom nezahvalnost! (Bura odobranje i poklici živio!)

U Istri prilike njesu bolje. Tamo hrvatsvo vodi žestoku borbu protiv Talijanima, koji nam hoće djecu da raznarode. Hrvati iz svih krajevima domovine odkidaju sebi iz usta, da stradajućoj braći pomognu, da ih spase od poplave talijanske. I zbija uz te pomoći Istrani se drže junački, odoljevaju protivniku te svake godine otmu mu iz ruku po koju kulu, po koju občinu. A mi u Dalmaciji? U toliko godina njesmo bili kadri oteći jednu jedinu i zadnju talijansku občinu, zadarsku. (Odobranje.)

U ovako tužnom stanju naše domovine, nadodjoše nove stranke, novi „proroci“. Oni su svi proti stranci prava. Dok njesu napunili svoje kese, galamili su i vikali; a sada su skrutonose vlade. (Silni poklici: dolje Smolaka!) Dr. Smolaka ima liepih umnih sposobnosti, ali ih na zlo upotrebio. Danas je on vladinovac i vladi služi. Ako je on junak, kako hoće da se prikaže, neka stupi otvoreno proti vladi kao i ja — pop. (Oduševljeno klicanje.) Ali toga on ne može učiniti, kao ni njegovi drugovi u Banovini. Posljedica toga jest, da se negdanji junaci pretvorise u žečeve te se dadeše pod okrilje vlade. Vodje su im u tome Srbi. Zašto ovi ne će sloge s Hrvatima? Zašto ne će da priznaju hrvatsko državno pravo i hrvatski barjak? Zašto oni pitaju milošte i povlastice od raznih vlada, a ne od dobrog našeg naroda? Oni, ako su u istinu ono, čim se proglašuju, neka nam pomognu do slobode, neka nam pomognu do ujedinitelj i ojačanja državnog, a onda će narod hrvatski znati sam svoju dužnost učiniti prama njima i to u obilatijoj mjeri, nego li sve vlade.

Još ću nešto da rečem o političkom položaju u Dalmaciji. Kada su izbori i u oči njih razlete se po selima ulaci i mutikaše nekih stranaka te oblieću oko prostog puca lažima, pustim obećanjima i mitom. U tom se osobito iziže ta nova stranka. Amo i tamo njihova zavaravanja i zavadjanja uspejavaju, a to s toga, što je puk neuk i neprosvjetljen, budući se vlada i vladajuće stranke nisu brigale oko njegovog prosvjetljenja. No tu gospoduju od nove stranke, a osobito njihovog vodju zapitao bi: A gdje si bio nazad petnaest godina, kada ti je srce bilo još nepokavreno? Bio je s pravašima, sa mnom je bio! (Udobranje.) Onda je sa mnom zajedno branio narod pred vladom i nju napadao, a sada je narod zapustio, a brani vladu, vodeći narod od poniženja do poniženja. (Glas: I brani lopove! Burni povici: Istina je! Tako je!) On i njegovi sa njihovim djelovanjem rađe o propasti naroda, a onda, kada to postignu, Švabo i Magjar morao bi im skovati ne možda jednu nego sto tisuća zlatnih kolajna i s njima ih hakiliti, što im pomoglo najuspješnije, da Hrvatsku unište. Oni su pravi i najpogibelniji grobari hrvatsva. Tim ljudima može biti oproštenja zločine koje su na Hrvatskoj počinili, samoako se pokaju, te se povrate u stranku prava, koju su izdali. A dok svi drugi varaju i muzu narod, dotle je stranka prava jedina, koja je za narod istinski radila i radi. U tom radu će ona uztrajati, dok ne postigne, da nama gospoduje: Bog i mi sami! (Oduševljeno klicanje, odobranje i pljeskanje, koje traje više časa.)

Zast. dr. Duličić, pozdravljen sa občinitim „živio“, uzima riječ: Kao zastupnik ovog kotara sretan sam, što mogao ovako brojno sakupljenu braću u do srca pozdravim. Ovak dan napunja me neizrecivom radošću, jer znam, da vas je ovako brojne dovela samo ljubav domovinska u onaj grad, gdje još ima srdaca, koja kucaju iskreno za stare hrvatske ideale. (Živio!)

Bračo! Nakon što je naš predsjednik krasno i u jezgrovitim potezima izvjestio o političkom položaju u našoj domovini, čast mi je izvestiti vas o drugom dijelu ove točke, o radu naše stranke. Kako vam je poznato, taj rad ne kreće se, kako to naši

protivnici tvrde, samo u državopravnom pravu i samo na političkom polju, nego je baš protivno, da rad stranke prava sastoji u tome, da upotrebi sva moguća sredstva, da pospješi i oživotvori svoj politički cilj. U tom pravcu naša stranka radi na svakom polju narodnog života, naime: podizanje narodnog prosvjetljenja, unapređivanje narodnog gospodarstva u svim njegovim granama, uređenje težačkog pitanja i sličnih mu, te u podizanju zadrugarstva. Stranka prava se je od svog postanka za ta pitanja zalagala i najuspješnije radila pak očuvši sve ove činjenice, bistro odskače, da su sve one stranke, koje su u novije doba ustrojene posve suviše i da su učinjene u drugote svrhe, a ne da se zauzimaju za stvari, koje sam narobio.

Stranka prava sva ova pitanja ima utvrđena u svom programu i po tom ona može s ponosom kazati, da je u svem savremena.

No nije dosta, da se njeka pitanja u programu nalaze, nego sa njih treba i raditi. Prva je dužnost svakog čina domovine, da goji ljubav prema domu svomu. No zastupnikova je dužnost, osim toga, te važan njegov zadatak, da svojski radi na prosvjetnom i na gospodarskom polju. Shvaćajući tu svoju dužnost, pravaški su zastupnici u tom smjeru uradili sve ono, što je do ljudske snage stalo. (Klicanje: živili naši zastupnici!) Pravaški zastupnici nijesu propustili jedne prigode, a da se za narod, ne zauzmu. Nema jednog pitanja, narodu korisna, za koje se pravaški zastupnici nisu svim svojim silama založili. Oni su toliko u saboru u Zadru, koliko u parlamentu bečkom dizali svoj glas uvijek, kada je bilo narod braniti i njegovu probit zagovarati. Za težačko pitanje najzaslužnija je stranka prava, jer su njezini zastupnici jedini u saboru izneli pravi, izvedivi i u istinu korisni predlog, kojim se je to pitanje riješiti moglo. Izim toga, pravaški su zastupnici, kada je žilodera počela harati po našim vinogradima, prvi ustali i od vlade tražili, da nastradalim pruži pomoć i da dieli bezkamatne zajmove. (Živili!) Kad je ono zavladao skupečka kruha, pravaški su zastupnici bili oni, koji su u saboru i parlamentu izneli predlog, da se velika količina žitja oprosti od carine i da se dobava istih povjeri ne samo obćinama, nego i našim seoskim blagajnama. Nadalje su pravaški zastupnici u saboru izneli vrlo zgodan i proučen predlog o pošumljivanju našeg krša, a što se marvo-gojstva tiče svim su silama dopudrli akciju, koja za njegovim savršenjem išla. K tomu smo mi pravaški zastupnici, podvrgli oštroj i strogoj kritici gospodarski rad vlade, a to je bilo uzrokom, da smo se u tom počeli ipak nešto pomicati. Izneli smo i veoma zgodnih predloga u tom pogledu. U zadrugarstvom, pak, pokretu najviše je sudjelovala stranka prava, jer se njezinom zaslugom i radom podigla ogromna većina tih korisnih gospodarskih združega, seoskih blagajna, potrosno-obrtnih združega, ribarskih združega itd.

Našim zauzimanjem prihvaćen je u saboru zakon, kojim biva proviđen, da se radnicim pribave zdravi i jeftini stanovi.

A znajući, da našoj zemlji nema stalna napredka bez nužnih sveza prometnih, nastojali smo i u tom pogledu, da se naše prometne prilike poboljšaju i promiču koliko na kopnu toliko i na moru.

Ukupno stranka prava i njezini zastupnici nijesu ništa propustili, što bi moglo makar kakve korist narodu i zemlji donieti. No sarsborski rad pravaških zastupnika bio je zaboran vladinoj većini te je ona pokušala, da nas u tome spriči makar i nasiljem: Naslijima i van sabora. A mi smo proti tomu odlučno ustali. (Bura poklika: živili zastupnici! živita obstrukcija! živio Klarici!) Mi se ne dadosmo gaziti, već odlučno zatražismo slobodu izbora svugdje, i za naše. Neka je sloboda glasovanja posvuda i nesmetana od bajuneta i vladinog pritiska, pak da se vidi, tko će da odnese barjak! (Dugotrajno odobranje.)

Pravaški zastupnici zauzeli su se svojski i za narodnu prosvjetu. Oni su tražili podizanje pučkih škola te usavršavanje nastave. No ne na temelju nekih novih, štetnih ideja, nego na temelju kršćanstva i morala. (Tako je!) Jer bez kršćanstva škola bila bi leglo — očajnika! (Burno odobranje.)

U bečkom parlamentu mi smo pristali uz obstrukciju, a to smo učinili zato, jer je medju zahtjevima obstruktivista bilo i velevažnih po nas Hrvat. Tražilo se je, naime, da se prištim djacima, koji polaze zagrebačko sveučilište, na znanje nauke i izpiti, položeni na materinskome jeziku. Dosad nismo u tome ništa postigli, ali smo svijetu pokazali, kakove nam se nepravde nanose.

U pitanju jezika iznesimo u saboru u Zadru predlog, koji je sadržavao pravredno rješenje tog pitanja, koje bi rješenje moralo odgovarati značaju i potrebama zemlje. Jer jezično pitanje, nije u Beču bilo riješeno na korist i diku naroda.

Tko prati javni naš rad, mogao je vidjeti

kakav smo bezbroj interpelacija i predloga izneli u Zadru i Beču. Mi smo se radišno za narod zauzimali, koliko nam sila dopuštala, a obećavamo, da ćemo to i unapred činiti. (Živili!) Mi smo u borbama proti protivnicima uztrajali, a uztrajnost i snaga došla nam je od naroda, jer stranka prava ima svoje uporište u narodu. Bude li i nadalje medju nama sloge i oduševljenja, pobjeda je naša. Sloge nam treba i samo sloge, a onda će se obistiniti proročanstvo našeg predsjednika, da će nad nama gospodovati samo: Bog i mi, Hrvati! (Burno odobranje i „živio“!)

Pravnik Štrkalj - Milić govori o zadaci stranke prava, kojoj je svrha odkupiti i ujediniti narod. Primjerom u našem radu neka nam bude blagopokojni dr. Ante Starčević i Eugen Kvaternik, oba slavna, narodna naša mučenika, od kojih je zadnji za domovinu i poginuo. Stranke, koje su služile raznim vladama, pojedincima i njihovim interesima, propale su, a samo se stranka prava održala uvijek na visini, jer je svoje poštenje i obraz čuvala. Veli, da u duhu stranke prava mora vladati: bratstvo, jednakost i sloboda. Apeluje na vodstvo, da ne dozvoli uvlačenje sumnjivih osoba u stranku, te zaključuje zagovorom da se svi pravaški organizuju. (Živio!) (Sjedi.)

ŠIBENIK, 17. rujna.

Glasilo talijanskih demokrata i iredentista. Mi ne čitamo onaj gnjusni libel, koji se „Risorgimento“ naziva niti ga pri ruci imamo. Ali po informacijama jednog prijatelja doznajemo, da u tom listu ima iz Šibenika smušeni članak proti preduzetim profilaktičnim mjerama u Šibeniku proti koleri. Dopsniku su u jednu ruku te mjere prestruge, kada se tiče talijanskih brodova, a u drugu nedovoljne, kada se mjesta tiče. Mi ga upućujemo na mali izlet u Kalabriju te da nam se amo povrati sa nekoliko koleričnih bakterija, pak da vidi, kako će ga mjestni sanitetski organi poslušati takovim mjerama opreza, da ne će moći, ni u najbolju volju, nikoga okužiti.

Naši posebni izvještaji.

Slovinci i Česi. Primamo iz Ljubljane Dr. Šušteršić vodio slovenske pučke stranke, bio je od jednog bečkog novinara interviran o položaju. Donosim vam njegove riječi u suštini, jer one mogu da vam dadu bistar pojam o natezanjima, koja su neki htjeli medju Slovinci i Čehi stvoriti u veoma prozire svrhe.

Dr. Šušteršić je rekao, da ga veseli sjedinjenje čeških stranaka u jedinstveni parlamentarni klub i da to pozdravlja sa iskrenim zadovoljstvom. To će veoma ojačati „Slavensku Jednotu“, kada češke stranke, koje su se dosad glodjale, stupe u nju jedinstveno. Dalje odlučno oprovrgava glasove, da bi Slovinci u „Jednoti“ prevladavali, jer u parlamentarnoj komisiji razpolažu oni samo sa dva glasa od ukupnih četrnaest. Glede jesenskog parlamentarnog rada on misli, da vlada ne kani ništa pustiti parlament, nego da ona te glasove širi, samo da bi pojedince na ljevici i desnici zastrašila. Inače što se njegove stranke tiče, ona bi želila, da do raspusta dođe; jer je za sebe podpuno sigurna. Osim toga je dr. Šušteršić ponovno izjavio, da njegova stranka nije imala nikakova udjela u nepovrđenju Hribarovog izbora, jer ona sada nema nikakvih odnošaja ni veze s vladom.

S ovom izvjavom bavi se obširno i Kramaržov „Narodni Listi“, glasilo vodje čeških liberala. Taj list vrlo simpatično piše o Šušteršićevoj izjavi, te na temelju nje izjavlja, kako ipak nije pošlo za rukom bečkim njemačkim čitima razdvojiti i uništiti „Jednotu“, za čim su išli, kada su podjarivali ljubomornost za vodstvo izmedju Čeha i Slovinci. I harangua sa nepovrđenjem Hribarova izbora, što se Šušteršiću podmečalo, i to je bila samo bečka manovra. Dalje češki list govori o „novoj Austriji“, koja bi morala biti pravredna prema svim narodima. Dolazeći od ovoga „Narodni Listi“ zaključuju: „Izvedenje tog programa treba toliko mudrosti, predvidljivosti, uztrpljivosti, dalekovidnosti i odlučnosti u važnim momentima, da „Slavenska Jednota“ ima za dugo vremena mnogo veću misiju, nego li si mnogi to misle. Sa slovenske i češke strane su ponovno zavzorne strane slavenske istine proti lažima i zavajanjima njemačkih nam protivnika“.

Ovakovi slovenski i češki glasovi utješljivi su, te obezrepljuju lažne insinacije, koje su išle za ciepanjem „Jednote“, što je Niemcima bila najveća želja.

Ungaro-Croata. Primamo iz Rieke: Kako doznajemo, prodalo je magjarsko-hrvatsko parobrodarsko društvo na Rieci svoj parobrod „Hungariu“ jednom metlačkom društvu za K 164.000. Mi taj posao posve odobravamo, te bi samo željeli, da Ungaro-Croata istim putem ili barem daleko od naše obale odpremi i svoj „Máros“, „Vertes“, „Duna“ i et similia. Mi smo ovdje već sili takove nomenklature. Dok Un-

garo-Croata nije počela ploviti u naše krajeve, nije 99 posto našeg naroda za ta eksoćična imena ni znalo, niti će se ikad moći s njima sprijateljiti. Dosta je više popustljivosti, riečka gospodo!

Talijani u Hrvatskoj. Od našeg zagrebačkog dopisnika: Žive sada u Hrvatskoj oko 3000 Talijana, italskih državljana. Bave se oni ponajviše poljodjelstvom, te su ih prije više decenija naselila vlastela u posavsku Hrvatsku. Ovi talijanski državljani zaboravili su većinom svoj materinski jezik, pa kad moraju u Italiju na vojsku, imaju dosta neprilika, jer ne znadu jezika svoje praotadžbine. Sa našim narodom živu dakako u najboljem skladu, te se isti nikad ne pomučuju. Osim toga ima u Hrvatskoj mnogo radnika iz Italije, te se bave ponajviše sa ciglarskim obrtom, sačinjavaju obično radničke partije, a po njima unela se u opekarski obrt talijanska nomenklatura radnika u tom zvanju. Uz njih ima prodavača kestenja i mandula u i novije vrieme etabliraju se u gradovima i kao trgovci povrća i južnog voća, kog dovlače iz Italije. Talijanski radnici vrlo su marljivi i štedljivi, te redovito svoju uštednju šalju u domovinu.

Izborna komešanja.

nr. Zagreb, 15. rujna.

S dana u dan amo postaje to vruće u t. zv. „političkim krugovima“. Ta čudna koalicija uvela je u našem javnom životu još čudnjiju politiku. Otkad se ona onako nenadano ubrazilila, od onda u nas sama simušenost, pobrkanoš pojnova, nerazumijevanje i nagle, neprirodne, ničim opravdane promjene. Nabrojiti ih, već je smišeno, toliko su poznata.

I koalicija je u stanju nove promjene. Vele mi, da će se ova nova stranka, koja se je konstituirala pod predsjedništvom „bečkog puškara“ Tuškana, nazvati samostalnom. Kolikogod bi naslov mogao prevariti, ipak dosadašnja kratkotrajna poviest koalicije i njezino političko djelovanje nijesu jamstvo, da bi ona bila kadra ili u obće imala u sebi uvjeta i volje, da vodi jednu samostalnu, neodvisnu politiku. Koalicija je čudnovata stranka, to ponavljam, koja nije u nikakvom slučaju sposobna da vlada, a nema ni volje, ni požrtvovnosti ni uztrajnosti, da bude opozicijom. Ona se je sama postavila u onaj kričan položaj, u kojem je sada: ona naime nešto je posredna, stranka, koja treba da se osloni o jednu vladu, e da uzumogne biti-sati, ali koja za vladu nije. Rauchov režim bio je koaliciju doveo do ruba propasti; ona se je tako loz osjećala, da je pred Tomašićem kapitulirala, s njim paktilirala, u život ponovno uvela davno zakopane magjarske političke, samo zato, da dobjie vladu, koja prema njoj ne bila neprijateljska. Tomašić je prozreo njezin težak položaj, za nekoliko mjeseci pustio ih je, da malo odanu, a sad i on priteže sindžira, da ju u svoj kalup stavi, kako bi iz njega izišla stranka „po srcu“ njegovom. A koalicija još se trga, ima volju, da se nadmudriva te se gradi, kao da hoće prevariti i izigrati Tomašića, ovaj međutim izjavljuje, da se pouzdano nada, da će njegova akcija oko ustrojenja njegeve stranke uspjeli. Po tom kao da uvijda kratkotrajnost koalicijinog odpora. Za sada se ograničuje, da u koalicijinim kotarima postavlja svoje kandidate.

Nego — kako me upućena osoba obavješuje — izgleda, kao da sa Tomašićevi kandidati samo... pripremjeni kandidati. Pripremljeni, velju, prama tomu, kako se budu prilike razvijale. Stvar ovako stoji: Tomašić za svaki slučaj postavlja svoje kandidate, da tim pokaže, e ima uza se i za sobom ljudi, u c. l. e. u. s. a. k tomu hoće, da prama koaliciji prve strože korake poduzme. S tim joj veli: ili sasma sa mnoim ili sasma proti meni! A kakve će biti posljedice, bude li koalicija proti njemu, pokazuje u malom već tim, što neke skuštine zabranjuje, a neke pouzdane sastanke razljevira. Hoće da pokaže svojom spremnošću na izmirenje, da je spremniji ali i koncilijantniji od Raucha, ali uz to, da zna kao i onaj biti — željne ruke. Neke koalicione novine iznose sa vrlo jakim bojama agitacije i nasilja predstojnika i oružnika; možda u tom ima i pretjerivanja, bar za sada, ali nema sumnje, da se Tomašić ne bi ni toga žacao. A ovakova „jaka“ sredstva, poznato je, da vrlo osjetljivo djeluju na dobađ do koalicijinih političara, po gotovo na one, koji su se te politike vražki nastili.

Sve u sve, nema razloga povjerovati u trajnost tobožnjeg ratobornog razpoloženja koalicije. Ona će još neko doba ljerati ovim kasom, dok, popuštajući malo ona, malo Tomašić, ne dođe do konačnog sporazuma medju njima; ne bude li to, onda je koaliciji u nedalekoj budućnosti sudjeno, da ostane za dugo opozicijom, kojoj bi najveći kontingent zastupnika davala srbska samostalna stranka.

Političke viesti.

Novi trojni savez. Bečke novine pišu o novom trojnom savezu. Njemačka, Austro-Ugarska i Turska sklopit će vojni ugovor za zajednički napad i obranu. Turski veliki vezir Haki paša i grof Aehrenthal sporazumjeli su se u Marienbadu o svemu. Njemački car odavna je zagrijan za ovaj savez. Ovih dana dozvolio je da general Göltz stupi u tursku vojsku. On će biti zapovjednikom turske vojske, a tko je gospodar u vojsci, taj upliva i na državu. Nema sumnje, da će njemački upliv u Carigradu biti odlučan, a to je vrlo opasno po neturske narode na Balkanu. U Beču kriju ovaj novi trojni savez, da ne bi izazvali Rusiju. Njemački će car ovih dana doći u Beč, gdje će se konačno odlučiti o savezu s Turskom. Bit će, da je nešto na stvari, kad Francuzka Turskoj uzurkuje zajam.

Austro-Ugarska i Englezka. Nekoji listovi pisali su o posebnom englezkom poslanstvu u Beču, pa jednodušno vele, da su se opet poboljšali i podpuno uređili odnošaji donekle poremećeni za vrieme aneksione krize. „Daily Chronicle“ piše: Pošto je kralj Gjuro odaslao tako izvrstnog i odljednog državnika, kao što je lord Rosebery, da najavi promjenu, to se može mirne duše reći, da su odnošaji izmedju obih država opet isto tako dobri, kao što su nekoč bili. „Morning Post“ veli: Austro-Ugarska i Englezka ne bijahu nikad kakovi takmaci, pa i neće biti. Roseberyov doček u Beču dokazuje, da su odnošaji izmedju obih monarhija vrlo dobri.

Ugarski proračun za 1911. Kako se saznaje iz ministarskog predsjedništva, pripjeli će grof Khuen - Hedervary sutra ovamo i preuzeti odmah svoje službene poslove. Za par dana stiće e ministar poljodjelstva grof Serenyi i ministar nastave grof Zichy. Tako će koncem ovog tjedna već celi kabinet biti na okupu. U ministarstvu financija započelo se je već sa predizpitivanjem predloga za proračun 1911. pojedini ministarstva. Sljedeće ministarsko vijeće razpravljati će već o proračunu za sljedeću godinu. Ministarsko vijeće dovršit će po svoj prilici dokora cieleu razpravu. Tako će ministar financija dr. Lukacs moći već u prvom meritornom sjednici zastupničke kuće dne 20. o. m. predložiti zakonsku osnovu o proračunu na parlamentarno razpravljanje. Koliko se čuje, ostat će proračun po prilici isti, kao što je bio godine 1909. Obzirom na nepovoljan položaj na novčanom tržištu nije se vlada mogla odlučiti uristiti u proračun nikakovih znatnih povisjenja. U krugovima narodne radne stranke misle, da će se koli proračunska osnovu, toli i ostale državne potrebštine, te sve ine po vladi zasnovane zakonske osnovu moći brzo i bez ikakvih povisjenih zapreka dati riješiti u parlamentu. Do jačih okršaja doći će po svoj prilici tek kod zakonske osnovu o novom obranbenom zakonu kao i kod izborne reforme. Velikim se zanimanjem očekuju konačni računi koalicione vladavine. Svi misle naime, da će tu izaći razne pikanterije na svietlo svijeta.

Sbliženje izmedju Magjara i Rumunja. Kako smo svojedobno javili, potaknuo je grof Stjepan Tisza zamisao zbliženja izmedju Rumunja i Magjara. O tom pokušaju radilo se je preko cijeloga ljeta. Kako stvari sada stoje nije baš izključeno, da će i zbliža još doći do oživotvorenja te zamisli. Najstariji rumunjski list u Sedmogradskoj „Gazeta Transilvanija“ pratila je dosadašnje pregovore prilično skeptično. Čini se, da je sad i taj list promienio svoje mišljenje. Otvoreno priznaje, da ovaj sadanji način nije baš najgorji i da bi eventualno još moglo doći do sporazumka. Magjarska štampa pozdravlja pisanje toga lista kao kakav veliki uspjeh, pa već tako piše, kao da bi Rumunji bili stalno odlučili, da će se podpuno stopiti sa Magjarama, ako im ovi dozvole po koje koncesije na kulturnom polju. Naglašuje se sa mjerodavne, rumunjske strane, da ti pregovori još nisu tako daleko. Rumunji su doduše pripravni sklopiti mir sa Magjarama, što podnipošto ne znači, da su skloni napustiti ideju i osvjedočenje svoje osobne rumunjske narodnosti.

Položaj u Grčkoj. Iz Atene javljaju: Vojska je od nekoliko dana u pripremi. Reakcionarni čestnici i podčestnici, koji su nastojali o padu Dragomisova kabineta te su pripremali zakaz u prilog kralju, zanosavali su i državni udar zaposjednućem vojarna i vojnih skladišta. Njima hoće da se priključe opušteni čestnici i činovnici sa svojim pristasašama. Duša te urote bio je čestnički zbor 3. konjaničke pukovnije. Pukovnik iste i bivši vojni ministar Papadakis, uhapšen je. Od 3 talijanskih vojnih ladja, koje kralj Grčka kupiti, bit će jedna već za četrnajst dana vlastništvo Grčke, a stajat će ju 3,750.000 franka. Jedan bogati Grk dao je 13 milijuna vladi na razpolaganje za nabavu vojnsi brodova. Dalnja dva milijuna poklonio je

jedan Grk, koji živi u Londonu. Ravnatelj Perakis, koji je nedavno izabran u narodnu skupštinu, poklonio je 1 milijun za nabavu jednog dreadnoughta, a ostatak neka se podijeli u dobrotorne svrhe. Turski ministar izvanjskih poslova Rifat paša svratio je pozornost zaštitnih vlasti, da u narodnu skupštinu izabrani zastupnik Pologeoris ne će da položi svojih funkcija na Kreti. Postanici zaštitnih vlasti uvjeravaju Rifat pašu, da će oni u tom slučaju postupiti i zapriječiti, da Pologeoris učestvuje kao zastupnik u parlamentu.

Grčka skupština otvorena je u četvrtak pristolnim govorom kralja Gjurge, koji je bio prvo pozdravljan od mnogobrojnih obćinstva.

Iz hrvatskih zemalja.

Izbori u Hrvatskoj. „Slovenski Narod“ javlja, da će izbori u Hrvatskoj biti po svojoj prilici od 10. do 12. listopada.

Viće Starčeviće čiste stranke prava. U četvrtak se je u Zagrebu obdržavalo brojno posjećeno viće Starčevićeve stranke prava, na koje su došli i izaslanici pravaša oko „Hrvatsva“. Na tom viću je zaključena i poprimaljena najavljenja fuzija te slijedeći zaključci:

I. „Starčevićeva hrvatska čista stranka prava“ i pravaši ok „Hrvatsva“ uvaživši činjenicu, da se i do sada njihov rad podudarao u političkom pravcu, a u iskrenoj želji, da se svi pristaše pravaškoga programa što prije nađu u jednoj stranci, sjedinjuju se u jednu stranku pod imenom „stranka prava“, te će stojeći nepokolebivo na državopravnom programu od 26. lipnja 1894. nastaviti svoj dosadani politički rad u čisto hrvatskom duhu i pravcu pokojnoga dra Ante Starčevića.

II. „Stranka prava“ uzimlje za osnovku svog rada na polju kulturnom, gospodarskom i socijalnom načela kršćansko-socijalna, te će na osnovi ovih načela osobitu brigu posvetiti podignuću hrvatskoga seljaštva, radništva i obrtništva.

III. „Stranka prava“ uzimajući u obzir činjenicu, da se jedinstveni hrvatski narod dieli u više vjeroispovijesti, stojeći sama nepokolebivo na svojem katoličkom stanovištu, poštivat će vjersko uvjerenje pripadnika svih zakonom priznatih vjeroispovijesti, pa je po tim omogućeno i inovjerima, da u stranci suraduju oko oživotvorenja državopravnoga programa od 26. lipnja 1894.

IV. „Stranka prava“ stoji na načelu, da su katolička crkva i država svaka u svojoj djelokrugu nezavisne, prema tomu imadu one mješovitu im pitanja dogovorno i u skladu rješavati, a u svim vjerskim i crkvenopravnim pitanjima traži „stranka prava“ za katoličku crkvu podpunu autonomiju.

V. Organizacija „stranke prava“ nadovezuje se na dosadane obstrane organizacije. Stranačke poslove vodit će poslovni odbor od osam lica, izabran po zajedničkoj viću.

VI. Da bude jedinstvo „stranke prava“ i vanjskim načinom dokumentirano, stopt će se oba dosadanja glasila „Hrvatsvo“ i „Hrvatsko pravo“ u jedan organ, koji će se zvati „Hrvatsko Pravo“, isto tako oba pučka lista „Istina“ i „Hrvatska zastava“ u jedan pučki list, koji će se zvati „Hrvatska zastava istine“, dok se „Hrvatske Novosti“ pridržaju pod istim imenom. Vlastnik svih triju listova jest „Hrvatsko katoličko tiskovno društvo“ sjedinjeno sa „Hrvatskom radničkom tiskarom“.

Audijencija bana Tomasića u kralja. U ponedjeljak je dr. Tomasić bio u Beču, gdje ga je kralj primio u audijenciju. O tom je izdno ovo službeno saopćenje:

„Danas je dr. Nikola Tomasić primio obavijest od kraljevske kancelarije, da će biti primljen od kralja u posebnu audijenciju u 2 sata po podne. Ban je u 2 sata bio pred vladarom u audijenciji, koja je potrajala tri četvrt sata. Razumije se, audijencija se je izključivo bavila sadašnjim političkim položajem u Hrvatskoj.

Ban je u audijenciji obširno izvio kralja o stanju onih nastojanja, koja su u svoje vrijeme povedena, da se u Hrvatskoj dodje do jedinstvene governmentalne stranke, te je izrazio svoju osnovanu nadu, da će ova nastojanja, koja su sada još u toku — biti okrunjena sigurnim uspjehom.

Istodobno je ban monarhu izvjestio o razpisu saborskih izbora. Prema dosadanim intencijama imao bi taj razpis biti odgođen na što kasnije vrijeme, što zakon dopušta.

U audijenciji je nadalje ban dr. Tomasić izvio vladara o dosadašnjem radu koalicije izvio vladara o dosadašnjem radu koalicije za fuziju hrvatskih stranaka u posebnu stranku sa vlastitim programom, te dodao, da se program, kako je do sada iznešen u javnost, nema polagati onu važnost, koja mu se u javnom mnenju i novinstvu pripisivala. Odnosni zaključci da niesu djelo stranaka, koje u fuziju stupaju, nego samo nekolicine članova tih stra-

naka. S druge strane je bio ban dr. Tomasić u stanju izvjestiti monarha o onim povjerljivim pregovorima, što ih je on u zadnje vrijeme imao sa pojedinim hrvatskim političarima, te je na temelju tih pregovora izrazio pred kraljem, da će mu uspjeliti osnovati stranku sa njegovim vlastitim programom.

Kako se vidi, dr. Tomasić prilično omalovažuje hrštenje bivših koalicionaša s tom njihovom novom strankom. On će svoju stranku imati u ruci, kojima će znati u zgodno vrijeme gospodu iz nove stranke privući. Izjava dra Tomasića kralju nije bez neke jake podloge, a ona nam otkriva, da on zna za dosta toga, što se među tom gospodom zbiva, a što u javnosti nije prodrlo.

Pronoji protiv „Riečkom Glasniku.“ Taj hrvatski listić na Rieci, koji marno i hrabro širi među zavedenim tamošnjim narodom hrvatsku svijest, podvrgnut je sa strane riečkih talijanaša raznim progona. Radi nekijh članaka ga je bivši načelnik talijanaš dr. Vio bio tužio drž. odvjetništvu. Sad opet riečko redarstvo zanoveta urednika pozivljući ga k sebi i prieteći mu se radi njegovog pisanja, kad... nema jamčevine! Bilo bi ipak vrijeme, da se i naša riečka gospoda maknu.

Bosanski pretendent. Suradnik „Novoe Vremja“ Menčikov dobio je od nekoga Miloša Zelića, koji se naziva „bosanski pretendent“, pismo, u kojem ga molji, „neka Bosnu oslobodi od židovskih i kapitalističkih ruku“. Ako ništa drugo, a ono je radi svoje kurioznosti ova viest zanimiva.

Iz grada i okolice.

Izlet u Kaštelu.

Izlet u Kaštelu, koji je bio zabranjen kao i svečanost blagoslova barjaka, dozvoljen je intervencijom naših vidjenijih ljudi. S toga svi sutra u 5 sati u jutro u Sokolani, da idemo kaštelanskoj braći na slavu.

Zdravo!

Položili sudački izpit. U Zadru položile su uspjehom sudački izpit dr. Politeo, dr. Dujmović i naš vrli sugrađanin i sumišljenik g. Ante Blažević. Dok svoj trojici čestitamo, to činimo na osobiti i srdačni način našem prijatelju g. Blaževiću.

Obćinsko viće šibensko sazvano je za dan 25. t. m. (nedjelja).

Naši u Zagrebu. Sa iskrenim zadovoljstvom moramo zabilježiti, da naša omladina u rastućem broju polazi na nauke u Zagreb. Tako je i ove godine upisano više naših sugrađana na trgovačku akademiju i obrtnu školu u Zagrebu. Jedan naš zemljak bio je dapače odlika prošle godine na trgovačkoj akademiji. Mi želimo, da nam naši mladi sugrađani svugdje, a osobito u Zagrebu učine roku glas, zato toplo preporučujemo roditeljima, neka budno pazе na kućni odgoj podmladka, jer je to od velike koristi za budućnost.

Porota. Treće ovogodišnje zasjedanje šibenskog okružnog sudišta otvara se u ovom gradu dojučki utorkom 20. tek.

„N. Jedinstvu“ na ugodno znanje. Usled opazaka iznesenih od „N. Jedinstva“ s namjerom, da bi se osjetilo pristajanje parobroda „Veneziane“ u Šibeniku luci na sedmičnoj pruzi Metci—Zadar—Šibenik—Spljet, predsjednički trgovačke i obrtničke komore u Zadru, znajući koliko se naša občina i naš zastupnik Dulibić za stvar zauzeše i kako je obrazložio, obratilo se je odmah upravi „Veneziane“ i prikazalo joj „malu ozbiljnost“ iznesenih prigovora. Društvo „Veneziana“ dalo je formalno jamstvo, da njegova uprava nije te opazke i prigovore uzela niti u obzir, te je izjavilo, da u velike cieni poslovne odnošaje sa Šibenikom s ovim „znamenitim trgovačkim emporijom.“

Knjiga siromašnim učenicima pučkih i gradjanske škole u Šibeniku udielila je občina šibenska ove godine u oblom iznosu od hiljad e kruna.

Razglednice Šibenika. Primamo od odlična prijatelja: U turistički igra danas razglednica (ilustrovana dopisnica) važnu ulogu, te je izvrsno sredstvo reklame. S toga se u naprednim zemljama nastoji, da se u promet stavljaju razglednice, koje predložuju najljepše vidike pojedinih mjesta, no se također traži, da dotične razglednice budu što ljepše izradjene.

U Šibeniku se ovo pravilo slabo uvažava, te vidimo u prometu razglednica, koje s jedne strane ne iscrpljuju sve znamenitosti grada, a s druge su skoro izključivo izradjene. Razglednice vrve pravopisnim i tiskarskim pogreškama, a takove sa izključivo hrvatskim tekstem ne možeš u svakom dućanu naći, dok ih sa izključivo talijanskim imade svugdje u obilju. To je prava bruka za najhvatliji grad u Damaciji. Kvalitet pako razglednica najvećim je dijelom izpod svake kritike. Sad najedno poplavljuju

tržište glazirane ili staklaste karte, koje su najproštiji proizvod svjetlotiskarske industrije, koje se u naprednijim zemljama i bolje služkinje ustručavaju kupovati. Takove razglednice nalaze prođu u Šibeniku, a uz neobično visoke cieni.

Dok trgovci mogu umočiti i svakojako smeće u obliku razglednica, ne smijemo kudit njih, jer je publika ravnalo cieni e ukusa. Nemar dakle mora prestati i glede razglednica.

Dvojezične razglednice treba iztisuati, jer nemaju prava na obstanak. Tražiti treba uvijek samo hrvatske. Ime grada neka bude uvijek samo hrvatsko, a opis slike hrvatski i francezki. Osim toga treba uputiti naše nakladnike, da sa više razumijevanja biraju sujet razglednica. Ima partija u Šibeniku, koje bi uz ukusnu izvedbu pružale prekrasne slike, bud pojedince bud skupno. Naše tri kopnene tvrđave, pa ona sv. Nikole, partija novih zgrada iz sv. Martina, Vrulje, Crnica, dielovi obale i drugo, dale bi se vrlo lepo reproducirati na razglednice, te gladko unovčiti, ako im je samo kvalitet primjeren.

Cigaretni papir „Pučke Zore.“ Ovaj cigaretni papir, koji je već od nekog vremena bio najavljen, biti će stavljen u promet ovoga mjeseca. Trgovci preprodavači, neka se već sada obrate nakladnoj tvrdci P. Šegvić i drug u Split za uvjete i naručbe. Papir osobito dobre vrsti, od kojega je po pogodbi namijenio 5% „Pučkoj Zori“ ne će konkurirati drugim rođoljubnim papirima, jer nakladnik dobre volje će davati stalni postotak i „Družbi“ za Istru. Po vrsti se pako ovaj papir ne boji nikakove utakmice, a preprodavači će također od njega imati znatno veliku korist.

Natječaj! Razpisan je natječaj za pokriće novostimenziranoj mjestu višeg kontrolora kod odvješnjeg poštanskog ureda.

Nadamo se, da će na ovo novo mjesto biti postavljen Hrvat, koji uz sve stručne sposobnosti poznaje dobro i mjestne prilike i potrebe pučanstva.

Izvoz drvila. Jučer i prekučer odputovali su iz skladišta Steinbeiss kreći drvila i celuloza parobrodi „Mateo Verdirame“ kapetan G. Figari za Tunis, „Balaton“ družba „Adrije“, kapetan I. Abatij za Rotterdam, „Cassioppea“, kapetan I. Radozlović za Sv. Juraj i Nogaró.

Pokrajinske viesti.

Zaklaga neprijateljicu. Pišu iz Budve: Mare Franeta, žena Marka Stankova, obje iz Lapčića, od dvie su godine živjele u ljutoj svadji. Na 16. augusta se sastaje i na novo se oštro pokarase. Dva dana kasnije, dok je Stane prajla rublje kraj vode Peratice, navali na nju iznenada Mare Franeta, te joj nožem prereže grkljan.

Belgijski konzul u Dubrovniku. Javljaju iz Dubrovnika, da je g. Mato Šarić, apotekar, potvrđen za belgijskog konzula u istom gradu.

Pripomoći za unapredjenje poljske privrede u Dalmaciji. Ministarstvo poljodjelstva odobrilo je za unapredjenje poljske privrede u Dalmaciji u drugoj polovici ove godi ove pripomoći:

Za gojenje maslina K 17.000—; za uzorna pokušajna polja K 2.875—; za gojenje žitarica K 2.500—; za širenje ratarskih strojeva i ratila K 7.500.

Odobrena je u isto doba za posebnu akciju u Boki Kotorskoj u ovu svrhu pripomoć od K 2910.

Izvoz brašna u Dalmaciji. Prema obavijesti sa nadležnog mjesta javlja trgovačko-obrtnička komora zagrebačka, da će se ona potrošarina, što se u stanovitim mjestima u Dalmaciji ubire sada od uvoza brašna, počevši od 1. siečnja 1911. ubirati za svako brašno bez obzira na porijeklo, dakle i za ono, koje je proizvedeno u Dalmaciji. Tu preinaku provela je austrijska vlada na temelju obveze, preuzete ugovorom od 8. listopada 1907. glede uređenja međusobnih trgovinskih i prometnih odnošaja u Monarhiji.

100.000 bačava. Bačvari u Hrvatskoj imadu na skladištu oko 50.000 komada gotovih hrastovih bačava za vino, žestu i rakiju razne veličine, a isto toliko za pekmez, te su ih vojini razprodali uz prosječnu cieni od 9—12 filira po litri. Reflektanti mogu pobliže obaviesti o tom doznati kod trgovačko-obrtničke kouore u Zagrebu.

Narodno Gospodarstvo.

Sveslavenska željezničarska liga. U nedjelju dne 11. o. m., obdržavala je u Beču, u Sofijinjoj dvorani, sveslavenska liga željezničkih namještenika svoju skupštinu. Kao počasní gost prisustvovali su joj među ostalima: protektor skupštine, praški načelnik dr. Groš i više gradskih zastupnika, dr. Hribar iz Ljubljane, dr. Ribar iz Trsta itd. Skupština

je zaključila, da se ministru predsjedniku i ministru željeznica, u ime slavenskih željezničkih namještenika iz Češke, Moravske, Šteske, Galicije, Kranjske, Koruške, Primorja, Dalmacije, Bosne i Hercegovine pošalje brozovani prosjed protiv zapostavljanja slavenskih željezničkih namještenika u gospodarskom i narodnom pogledu i protiv zapostavljanja slavenskih jezika u unutarnjoj službi. Sakupljeni, pozivom na temeljni državni zakon, izjavili su, da će svima zakonitim sredstvima nastojati, da se njihovi pravedni zahtjevi uvaže.

Naše brzojavke.

Porta proti ekumenskom patrijarki.

Carigrad, 17. rujna. — Porta radi svom silom oko toga, da izposuje prisilni odstup ekumenskog patrijarha radi, kako turski politički krugovi vele, njegove proturčke agitacije.

Mladoevipatski kongres završen.

Pariz, 17. rujna. — Francezka je zabranila obdržavanje mladoevipatskog kongresa. Među mladoevipancima vlada silno uzbuđenje.

Bienertihov konferencije.

Beč, 17. rujna. — Ministar predsjednik Bienertih konferirao je jučer sa prvakom poljskim drom Stapičnikom glede uređenja pitanja vodenih puteva.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Hamburg Amerika Linie

redoviti izlazak njemčkih poštarskih i brah

Oprema putnika
I. II. III. kabine kao i sedenja
u sve dijelove svijeta
osobito su priprema

Hamburg—New York

Hamburg—Argentina	Hamburg—Mexiko
Hamburg—Brazilija	Hamburg—Atrija
Hamburg—Nanasa	Hamburg—Inglatska
Hamburg—Saba	Hamburg—Francezka

Zabavno pomorsko putovanje.

Vito zanimiva jest 13 dneva zabavna pomorska putovanja sa „Meteo“ do Drezdeha, vožnje na sjever do Islanda, Bjernog Kapa i Spitzberga, vožnje u glavovita Kapulica, u Inglatku, Irsko i Škotsku. Informacije daje i Salla se besplatno.

Hamburg—Amerika Linie,
Aktiönlung Personenverkehr, Hamburg.

Glavna agencija za Primorje Trst:
Via Porporella 1. 110.

VLADIMIR KULIĆ

Jedina hrvatska tvornica voštanih svieća na paru. Šibenik (Dalmacija).

TVORNICAPAPIRNATIH VREĆICA

Čast mi je javiti p. n. obćinstvu, da sam objavljenu tvornicu papirnatih vrećica za trgovačku porabu otvorio, te je podpuno prema zahtjevu uredio, time sam u stanju u najkraće vrijeme najveću količinu vrećica izraditi. Vrećice izradjuju se u svim veličinama i u svim bojama. Pošto je ovo u nas prvo i jedino domaće poduzeće ovakove vrste, nadamo se za stalno, da će mi gg. potrošači povjeriti svoje cijenjene naručbe, koje će u podpunom redu i naj-savjestnije izvršene biti.

Sa veleštovanjem

ANTE ZORIĆ
ŠIBENIK.

Pozor!

Preporučam se p. n. občinstvu u gradu i okolici.
Prodajem svakovrstnih koža na malo i veliko. Primaju se i pismene naručbe iz vanu iz pouzde, a poznatim i bez pouzde do izminuća utanačenog roka izplate.

U nadi, da ću od p. n. občinstva biti počašćen obilnim, blagonaklonim naručbama, bilježim se veleštovanjem

27. 8. 910. - 27. 8. 911.

Augustin Žigon, Šibenik.

Nikad više!

ne promjenjujem sapun, od kada Bergmanov „Steckenpferd Lillenseife“ (zaštitni znak: Konj na palici) od Bergmann-a i drug. u Tešnju na Labi upotrebljujem, jer je taj sapun najpovoljniji od svih medicinalnih sapuna proti kožnoj bolesti (sunčane pjegje), kao i za pospješivanje lijepe, mekane i nježne kože. Komad stoji 80 filira, a dobiva se u svim ljekarnama, droguerijama i trgovinama parfimerije itd.

25-50

Eugen Pettoello

Pribor satova, zlatarskih i optičkih predmeta i kineskih srebrarija žlica, viljuška i noževa.

Zajamčena izradba sa 90 grama čistog srebra.

Pečata.

Svake vrsti rezbarije u kojoj mu drago kovini.

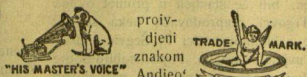
Begali ilustrovani elenik. Tvorničke stalne oline.

Šibenik, Glavna ulica, br. 128.

14. 9. 910. - 14. 9. 911.

Najsavršeniji gramofoni i ploče

sa svakovrstnim komadima osobito hrvatskim



dobivaju se u knjižari i papirnici: **Ivan Grimani** Šibenik, Glavna ulica.

Šalje na zahtjev cienik i popis komada badava i franko.

Prva parna tvornica za bojadisanje, pranje i kemično čišćenje odjela na suho.

M. DOMIĆA
Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemično čišćenje kao: obična, uredna, za šetnju, kazalište i pjesove. Osim toga zastore, prostirače, rukavice od kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa poveljnim strojem „Universal“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje: **JULIO RAGANZINI** Glavna ulica.

L. IX.



Hrvatska
vjeresijska
banka
Podružnica
Šibenik.

Dionička glavnica - - -
- - - - K 2,000.000

Pričuva zaklada i pritiči K 180.000.
CENTRALKA DUBROVNIK - -
Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - -

prima tuloške na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

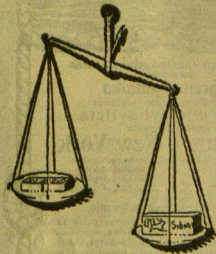
Mjenjačnica - - -

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

Zalagaonica - - -

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

151-54



Na **Ursnocu,**
cijenu
težinu

treba kod kupovanja i savjetovanja sapuna paziti. Ni jedan sapun na svijetu ne nadilazi

Schicht-ou
sapun

u njegovim dobrim vrlinama, čistoći, perućoj jačini, blagosti i težitnoći.

Velika **Tvornica tjestenine** Velika

i mlinice za raznu hranu.

Pomoćju najmodernijeg motora proizvadjaju

Svake vrsti ovog jestiva. **Od najboljeg marseljskog griza** Svake vrsti ovog jestiva.

kao i od

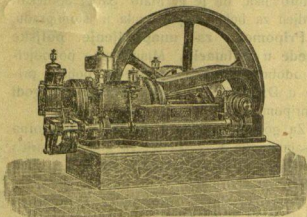
Dobrog i od najfinijega **pšeničnog brašna** dobrog i od najfinijega.

Tvrđka:

IVAN ŠUPUK i brat

Šibenik.

15. VI. 10.



Izključivo glavno predstavnništvo, kamo valja upravititi sve upite:

Kuća Gutenberg,

EMANUEL KRAUS.

Tehnički bureau Trst, via Cecilia, 18.

Zahtjevatje cienik bezplatno i bez poštarine. Dopisivanje hrvatski.

Najbolji namještaji snage

kao što: motori na plin (gas), benzin, žestu, kameno ulje, surovo ulje za obrtničke, poljodjel-ske i električne namještaje snage.

Namještaje na mrvšavi plin (Sanganlage) prodaje

Draždjanska tvornica motora na plin

(A. G. Dresdener Gasmotoren-Fabrik: Moritz Hille, Dresden)

najveća specijalna tvornica srednje Evrope.

Važno za svakoga!

Gustav Marko

Trst

Podružnice:
Via Giulia br. 33.
Via Giulia br. 16.
Via Acquaddotto br. 65.

Telefon br. 1930.

Centrala: Via Giulia br. 20.

Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladište stakala prostih, apaniranih i za ured.

Veliki izbor predmeta za ljekarne, drogerije, porculansko i zemljano sudje, ocaokline, staklarije, svjetiljke itd.

Velike količice naročitih tvari u ocaoklini, porculani.

Ciene umjerene koje se ne boje utakmicke.

Na zahtjev šalju se cienici badava.

Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrđka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

Podružnice:
Via Barriera vecchia br. 33.
Via Colonia br. 17.
S. Giovanni di Guardiella br. 371.

Telefon br. 1930.

26. II. 10.

Pozor! Kod podružnice za Trst, Istru i Dalmaciju
ulica Galatti br. 14

Gospodarske sveze „Ljubljani“

može se dobiti uz najpovoljnije cene i uvjete svakovrstnog dobrog i svežjeg živeža, brašna najglasovitijih mlinova, te krumpira, za lja, graha i umjetnih gnojiva.

Tvrđka je od novog ljeta uvela škot od 2%, na svu robu bez razlike, za fakture izplative kroz 30 dana, a to da olahkot trgovcima knjigovodstvo.

Podpirati Gospodarsku svezu, patriotična je dužnost svakog našeg trgovca.

Cienike i uzorke šalje se badava na zahtjev.

Svoj svome!

Ravnatelj i vodja:

S. H. Škerl, Trst.

19. II. 10.